

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЧЕРНІГІВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ЕКОНОМІКИ
Кафедра економіки, обліку і оподаткування

ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ ЗА ВИДАМИ ДІЯЛЬНОСТІ

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до самостійної роботи для здобувачів вищої освіти
освітнього ступеня **«бакалавр»**
галузі знань **07 «Управління та адміністрування»**
спеціальності **071 «Облік і оподаткування»**
всіх форм навчання

Обговорено і рекомендовано
на засіданні кафедри економіки,
обліку і оподаткування
Протокол №11
від 28 серпня 2023 року

Чернігів 2023

ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ ЗА ВИДАМИ ДІЯЛЬНОСТІ: методичні вказівки до самостійної роботи для здобувачів вищої освіти освітнього ступеня «бакалавр» галузі знань 07 «Управління та адміністрування» спеціальності 071 «Облік і оподаткування» всіх форм навчання / Укл.: Т.В. Клименко. Чернігів: НУ «Чернігівська політехніка», 2023. 34 с.

Укладач:

Клименко Тетяна Вікторівна,
кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри економіки, обліку і оподаткування
НУ «Чернігівська політехніка»

*Відповідальний
за випуск:*

Дерій Жанна Володимирівна,
доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри
економіки, обліку і оподаткування
НУ «Чернігівська політехніка»

Рецензент:

Гливенко Валентина Василівна,
кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри економіки, обліку і оподаткування
НУ «Чернігівська політехніка»

ВСТУП

Обов'язковою умовою ефективного функціонування суб'єкта господарювання є економічно обґрунтоване управління його діяльністю, що вимагає якісного економічного аналізу. Аналітичні навички дозволяють фахівцю з управління та адміністрування своєчасно виявляти ризики, які впливають на результати діяльності підприємства, досліджувати фактори, які сприяють його розвитку. Не менш важливим є розуміння особливостей економічних процесів, що відбуваються на підприємстві, з урахуванням його галузевих особливостей, що втілюється в специфіці застосування аналітичного інструментарію та якості розробленої стратегії його економічного розвитку.

Мета вивчення навчальної дисципліни «Економічний аналіз за видами діяльності» полягає у формуванні в майбутніх фахівцях системи знань, умінь та навичок щодо проведення аналітичних досліджень підприємств, враховуючи галузеві особливості їх діяльності, виявлення резервів підвищення ефективності їх функціонування та обґрунтування рекомендацій щодо зміцнення фінансового стану та напрямів подальшого розвитку.

Основним *завданням* вивчення дисципліни є формування у здобувачів вищої освіти здібностей: використовувати сучасний інструментарій для вирішення стандартних аналітичних завдань у рамках факторного, прогнозного та порівняльного видів аналізу підприємств і організацій різних видів економічної діяльності, оцінювати їх фінансовий стан з метою виявлення ризиків і можливих резервів його зміцнення; здійснювати збір, аналіз та обробку даних, необхідних для вирішення завдань поточного та стратегічного управління підприємств і організацій різних видів економічної діяльності, проводити повне обґрунтування висновків за результатами проведених розрахунків.

У підсумку, здобувач вищої освіти має *знати*: основні поняття курсу; особливості аналізу господарської діяльності підприємств різних видів економічної діяльності; інформаційну базу, яку використовують в економічному аналізі; методи та способи аналізу господарської діяльності підприємств різних видів економічної діяльності; ключові показники господарської діяльності підприємств, враховуючи галузеву специфіку, та їх взаємозв'язки; методичку пошуку резервів підвищення ефективності діяльності підприємства та принципи обґрунтування управлінських рішень. Крім того, здобувач вищої освіти має *вміти*: визначати основні завдання, об'єкти та порядок проведення аналізу за напрямками залежно від галузевих особливостей діяльності; використовувати на практиці методи оцінки результатів господарської діяльності підприємств різних видів економічної діяльності; виявляти причинно-наслідкові зв'язки економічних явищ і процесів; ідентифікувати можливі ризики погіршення фінансово-економічного стану підприємства; виконувати розрахунки та робити відповідні висновки із загальної оцінки фінансового стану підприємства за даними фінансової та статистичної звітності; оцінювати резерви виробництва; розробляти заходи з використання виявлених резервів; пропонувати альтернативні управлінські рішення щодо підвищення ефективності діяльності підприємств.

У цих методичних вказівках у рамках кожної теми представлені: перелік питань, що передбачені в межах конкретної теми; питання для самоперевірки та контролю знань; тематика рефератів (здобувач вищої освіти, за погодженням із викладачем, може обрати іншу тему дослідження в рамках змісту навчальної дисципліни); тестові завдання для самоконтролю; практичні завдання для самостійного вирішення; перелік рекомендованої літератури.

ТЕМА 1.

ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ ТОРГОВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Перелік питань:

1. *Організація аналітичної роботи на торговельному підприємстві.*
2. *Аналіз роздрібного товарообороту.*
3. *Факторний аналіз роздрібного товарообороту.*
4. *Порівняльний та оперативний аналіз роздрібного товарообороту.*
5. *Аналіз товарного забезпечення.*
6. *Функції оптової торгівлі, мета і інформаційне забезпечення аналізу оптового товарообороту.*
7. *Аналіз оптового товарообороту за загальним обсягом, складом і структурою.*
8. *Особливості методики факторного аналізу оптового товарообороту.*
9. *Аналіз витрат обігу торговельних організацій.*
10. *Аналіз ефективності діяльності торговельних організацій.*
11. *Резерви нарощування товарообороту та шляхи раціоналізації руху товарів.*

Питання для самоперевірки та контролю знань:

1. У чому полягають основні завдання аналізу торговельної діяльності?
2. Визначте основні джерела даних для аналізу торговельної діяльності.
3. Дайте визначення поняттю «товарооборот».
4. Назвіть основні завдання аналізу товарообороту.
5. Наведіть методику визначення роздрібного товарообороту та джерела інформації про нього.
6. У чому полягає оцінка ритмічності товарообороту?
7. Які фактори впливають на розвиток товарообороту?
8. Визначте мету та завдання аналізу товарних запасів.
9. Які показники характеризують ефективність використання товарних запасів?
10. Охарактеризуйте зміст показника «товароборотність».
11. Яка методика визначення суми вивільнення (залучення) коштів в результатів прискорення (уповільнення) оборотності товарів?
12. Дайте визначення поняттю «оптовий товарооборот» та вкажіть основні завдання його аналізу.
13. Наведіть основні етапи аналізу оптового товарообороту.
14. Які чинники впливають та на оптовий товарооборот?
15. У чому полягають витрати обігу торговельного підприємства та які завдання їх аналізу?
16. Охарактеризуйте методику розрахунку рівня витрат обігу?
17. Назвіть основні напрями оптимізації витрат обігу.
18. Визначте основні етапи оцінювання невикористаних можливостей отримання прибутку під час аналізу діяльності підприємств торгівлі.
19. Наведіть основні напрями нарощування товарообороту.

Тематика рефератів:

1. Аналіз забезпеченості трудовими ресурсами та ефективності їх використання на підприємстві роздрібної торгівлі.
2. Аналіз забезпеченості та ефективності використання основних засобів на підприємствах торгівлі.
3. Аналіз фінансових результатів діяльності торговельного підприємства.
4. Аналіз формування та розподілу прибутку на торговельному підприємстві.
5. Аналіз дебіторської і кредиторської заборгованості торговельного підприємства.

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ:

1. Вид економічної діяльності в сфері товарообігу, що охоплює купівлю-продаж товарів кінцевому споживачу та надання йому торговельних послуг, - це:

- А) оптова торгівля;
- Б) роздрібна торгівля.

2. Структура товарообороту – це:

- А) асортимент різних видів товарів, що реалізуються торговельною організацією;
- Б) питома вага в товарообороті кожної товарної групи;
- В) обсяг реалізації різних видів товарів за встановлений період часу.

3. На розвиток товарообороту впливають такі фактори:

- А) фактори, пов'язані з ефективністю використання основних засобів;
- Б) фактори, пов'язані з товарними ресурсами;
- В) фактори, пов'язані з трудовими ресурсами;
- Г) усі відповіді правильні.

4. Вплив на обсяг товарообороту зміни запасів, надходження, реалізації та іншого вибуття товарів можна визначити:

- А) методом розрахунку по середній геометричній;
- Б) балансовим методом;
- В) методом групування;
- Г) методом деталізації.

5. Коефіцієнт оборотності (кількості оборотів) визначається як співвідношення:

- А) обсягу товарообороту та середніх товарних запасів за той же період;
- Б) вартості товарних запасів і обсягу реалізованих товарів за той же період;
- В) обсягу прибутку та середніх товарних запасів за той же період;
- Г) витрат обігу та обсягу товарообороту за той же період.

6. При збільшенні торгової площі і незмінності інших вихідних даних, прибуток на 1 квадратний метр торгової площі:

- А) зростає;
- Б) зменшується;
- В) не змінюється.

7. Суму вивільнення або додаткового залучення коштів можна визначити:

- А) помноживши фактичну тривалість обороту в днях на різницю між одноденним оборотом за звітний та попередній періоди;
- Б) помноживши фактичний одноденний оборот на різницю показників тривалості обороту в днях звітного та попереднього періодів;
- В) поділивши фактичний одноденний оборот на різницю показників тривалості обороту в днях звітного та попереднього періодів.

8. Рівень виконання договірних відносин визначається як співвідношення:

- А) прибутку від реалізації товарних запасів до середньої їх вартості;
- Б) фактичного обсягу відвантажених товарів до його планового показника;
- В) товарообороту та середніх залишків товарних запасів;
- Г) планового обсягу відвантажених товарів до його фактичного показника.

9. Рентабельність торговельної діяльності визначається як співвідношення:

- А) витрат обігу та товарообороту;
- Б) товарних запасів і товарообороту;
- В) прибутку та обсягу товарообороту.

10. Рівень витрат обігу торговельного підприємства визначається як:

- А) співвідношення обсягу товарообороту та валового прибутку;
- Б) співвідношення прибутку від реалізації товарів та витрат обігу;
- В) співвідношення суми витрат обігу та обсягу товарообороту.

ПРАКТИЧНІ ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ВИРІШЕННЯ:

ЗАВДАННЯ 1.1. На основі наведених даних розрахувати плановий і фактичний обсяги реалізації товарів та оцінити відхилення від плану. За допомогою балансового методу виміряти вплив факторів на зміну обсягу реалізації товарів. Розрахувати середні залишки товарів і їх середню оборотність у днях. За результатами аналізу зробити висновки.

Таблиця 1.1 – Вихідні дані

Показники	Обсяг, тис. грн		Абсол. відхил., тис. грн	Виконання плану, %
	План	Факт		
Залишки товарів на початок періоду	5650	5600		
Надходження товарів	60320	62510		
Інше вибуття товарів	140	120		
Товарооборот				
Залишки товарів на кінець періоду	5300	5550		

ЗАВДАННЯ 1.2. На основі даних таблиці проаналізувати товарооборот торговельного підприємства в розрізі його відділів. За результатами дослідження зробити висновки.

Таблиця 1.2 – Динаміка товарообороту торговельного підприємства

Відділи	План		Факт		Абсол. відхил., тис. грн	Виконання плану, %	Зміни у питомій вазі, %
	Обсяг, тис. грн	Питома вага, %	Обсяг, тис. грн	Питома вага, %			
№1	690		710				
№2	760		725				
№3	630		650				
Разом							

ЗАВДАННЯ 1.3. На основі даних таблиці визначити, як вплинули на продуктивність праці працівників зміни питомої ваги продавців у чисельності працівників торговельного підприємства та продуктивності їх праці.

Зробити висновки за результатами проведених розрахунків.

Таблиця 1.3 – Вихідні дані

Показники	Фактично		Відхилення	
	минулий рік	звітний рік	абсолютне	відносне
Обсяг товарообороту, тис. грн	95520	107150		
Чисельність працівників, чол.	280	295		
у тому числі продавців	210	236		
Продуктивність праці, тис. грн/чол.:				
- усіх працівників:				
- з них: продавців				
Питома вага продавців у загальній чисельності працівників, %				

ЗАВДАННЯ 1.4. На основі даних таблиці дослідити динаміку витрат обігу за загальним обсягом і в розрізі елементів витрат, оцінити рівень витрат обігу та визначити суму відносної економії (перевитрат).

Зробити висновки за результатами проведених розрахунків.

Таблиця 1.4 – Вихідні дані

Показники	Фактично		Питома вага витрат, %		Відхилення		
	минулий рік	звітний рік	минулий рік	звітний рік	абсол.	у питомій вазі	відн.
Обсяг товарообороту, тис. грн	65050	81060	-	-		-	
Витрати обігу, тис. грн	14252	19840	100	100		-	
у тому числі:							
- матеріальні витрати	2812	3820					
- витрати на оплату праці	7230	8930					
- відрахування на соціальні заходи	2458	3036					
- амортизація	1132	27 60					
- інші витрати	620	1294					
Рівень витрат обігу, %							

ЗАВДАННЯ 1.5. На основі даних таблиці провести порівняльний аналіз ефективності діяльності двох торговельних підприємств. Скласти аналітичну таблицю та зробити висновки за результатами проведеного дослідження.

Таблиця 1.5 – Вихідні дані

Показники	тис. грн			
	Підприємство №1		Підприємство №2	
	План	Факт	План	Факт
Обсяг товарообороту	25000	28300	48400	54600
Витрати обігу	7800	8500	16200	17700

ТЕМА 2.

ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ БУДІВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Перелік питань:

1. *Галузеві особливості аналізу господарської діяльності в будівництві.*
2. *Аналіз обсягу, структури та якості будівельно-монтажних робіт.*
3. *Аналіз основних засобів в будівництві.*
 - 3.1. *Аналіз стану основних засобів.*
 - 3.2. *Аналіз використання будівельних машин і механізмів.*
4. *Аналіз трудових ресурсів в будівництві.*
5. *Аналіз собівартості будівельної продукції (робіт, послуг).*
6. *Напрями підвищення ефективності діяльності будівельних підприємств.*

Питання для самоперевірки та контролю знань:

1. Назвіть галузеві особливості аналізу діяльності будівельних підприємств.
2. Які джерела інформації для проведення аналізу діяльності в будівництві?
3. Охарактеризуйте методику аналізу виконання плану по будівельно-монтажних роботах.
4. Як оцінюється якість виконаних будівельно-монтажних робіт?
5. Які можуть бути причини аритмічності у виконанні будівельно-монтажних робіт?
6. На основі яких показників оцінюється стан та рух основних засобів?
7. Охарактеризуйте методику оцінки ефективності використання основних засобів.
8. У чому можуть бути причини неповного використання робочого часу будівельних машин і механізмів?
9. Яким чином визначається інтегральний показник використання машин і механізмів?
10. Охарактеризуйте методи, які використовуються для визначення продуктивності праці?
11. Які витрати входять до собівартості будівельно-монтажних робіт?
12. Визначте методику факторного аналізу зміни питомої ваги витрат за елементами.
13. Охарактеризуйте методику оцінки витрат на 1 грн обсягу будівельно-монтажних робіт.
14. Наведіть основні напрями підвищення ефективності діяльності будівельних підприємств.

Тематика рефератів:

1. Аналіз показників незавершеного будівництва у забудовника.
2. Аналіз витрат на оплату праці робітників будівельного підприємства.
3. Аналіз забезпечення будівельного підприємства матеріальними ресурсами.
4. Аналіз фінансових результатів виконання будівельно-монтажних робіт, інших доходами і витрат операційної діяльності.

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ:

1. *Коефіцієнт виконання плану за обсягом будівельно-монтажних робіт визначається як:*

- А) співвідношення планового та фактичного обсягу будівельно-монтажних робіт;
- Б) як добуток планового обсягу будівельно-монтажних робіт та коефіцієнту рівномірності;
- В) співвідношення фактичного та планового обсягу будівельно-монтажних робіт.

2. *Одиниця виміру «нормо-година» використовується у якості:*

- А) натурального вимірника;
- Б) вартісного вимірника;
- В) трудового вимірника;

3. *Якість будівельно-монтажних робіт залежить від:*

- А) суворого дотримання технології та технічних умов будівництва;
- Б) кваліфікації робітників та інженерно-технічних працівників;
- В) якості проектно-кошторисної документації;
- Г) якості використовуваних матеріальних ресурсів;
- Д) усі відповіді правильні.

4. *Рівень організації будівельного виробництва характеризується:*

- А) рівнем прибутковості будівельної організації;
- Б) ритмічністю роботи будівельної організації;
- В) рівнем витрат будівельної організації.

5. *Співвідношення обсягу будівельно-монтажних робіт, здійсненого в межах плану, до запланованого обсягу, характеризує:*

- А) коефіцієнт технічної придатності;
- Б) коефіцієнт ритмічності роботи;
- В) коефіцієнт змінності;
- Г) коефіцієнт інтенсивного навантаження.

6. *Коефіцієнт оновлення основних засобів визначається як співвідношення:*

- А) вартості основних засобів, що введенні протягом звітного періоду, до вартості основних засобів станом на кінець цього періоду;
- Б) залишкової вартості основних засобів до первісної їх вартості;
- В) вартості основних засобів, що вибули, до вартості основних засобів станом на початок звітного періоду.

7. *Віддача основних засобів розраховується як співвідношення:*

- А) середньорічної вартості основних засобів до вартості виконаних будівельно-монтажних робіт;
- Б) вартості виконаних будівельно-монтажних робіт до середньорічної вартості основних засобів;
- В) прибутку від виконання будівельно-монтажних робіт та середньорічної вартості основних засобів.

8. *Коефіцієнт випуску основних засобів розраховується як співвідношення:*

- А) кількості машино-днів експлуатації основних засобів до загальної кількості машино-днів;
- Б) кількості машино-днів в готовому до експлуатації стані до загальної кількості машино-днів;
- В) кількості відпрацьованих машино-годин за рік та середньої кількості машин.

9. *Коефіцієнт екстенсивного навантаження визначається як співвідношення:*

- А) кількості відпрацьованих машино-днів до середньоспискової кількості машин;
- Б) кількості годин, відпрацьованих однією машиною фактично, та планової кількості годин роботи;
- В) кількості відпрацьованих машино-годин до кількості відпрацьованих машино-днів за період.

10. Витрати, які безпосередньо пов'язані з виконанням плану будівельно-монтажних робіт і залежать від їх обсягу, називаються:

- А) постійними;
- Б) додатковими;
- В) змінними;
- Г) продуктивними.

ПРАКТИЧНІ ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ВИРІШЕННЯ:

ЗАВДАННЯ 2.1 У таблиці наведені дані щодо джерел фінансування інвестицій у забудовника. За цими даними необхідно проаналізувати структуру джерел фінансування та відхилення обсягів і питомої ваги від планових показників.

За результатами розрахунків зробити висновки.

Таблиця 2.1 – Аналіз джерел фінансування інвестицій у забудовника

Показники	План		Факт		Відхилення		
	тис. грн	%	тис. грн	%	абсол.	відн., %	у питомій вазі, %
Місцевий бюджет	5100		7500				
Власні кошти підприємств і організацій	22800		21000				
Кредити банків та інші позики	15500		12500				
Іноземні інвестори (крім кредитів іноземних банків)	4500		3500				
Кошти населення	8000		7500				
Інші джерела	1100		2000				
Усього							

ЗАВДАННЯ 2.2. На основі даних, наведених у таблиці, проаналізувати ефективність використання основних засобів на основі показника їх віддачі, в тому числі їх активної частини. Кількісно оцінити вплив низки факторів на зміну віддачі основних засобів. Зробити висновки за результатами проведених розрахунків.

Таблиця 2.2 – Вихідні дані та результати розрахунку

Показники	План	Факт	Відхилення	
			абсол.	відн., %
1. Обсяг будівельно-монтажних робіт, виконаних власними силами, млн грн	1530	1620		
2. Середньорічна вартість основних виробничих засобів, млн грн	92,5	96,0		
- у т.ч. активна частина основних засобів	56,5	63,5		
3. Питома вага активної частини основних засобів, %				
4. Віддача основних засобів, грн				
5. Віддача активної частини основних засобів, грн				

Таблиця 2.3 – Аналіз впливу факторів на зміну віддачі основних засобів

Фактори	Розрахунок	Вплив на віддачу основних засобів (+/-)
<i>Загальна зміна віддачі основних засобів, у тому числі за рахунок зміни:</i>		
- питомої ваги активної частини основних виробничих засобів		
- ефективності використання активної частини основних засобів		

ЗАВДАННЯ 2.3. На основі даних, наведених у таблиці, проаналізувати показники ефективності використання основних засобів будівельної компанії. За результатами дослідження зробити висновки.

Таблиця 2.4 – Вихідні дані та результати розрахунку

Показники	План	Факт	Відхилення	
			абсол.	відн.
Вартість основних засобів, тис. грн:				
- на початок року	28100	32200		
- на кінець року	32500	34900		
Середньорічна вартість основних засобів, тис. грн				
Чистий дохід від реалізації будівельної продукції, тис. грн	186700	207700		
Прибуток від реалізації будівельної продукції, тис. грн	23800	29100		
Віддача основних засобів, грн				
Фондомісткість, грн				
Коефіцієнт рентабельності основних засобів				
Відпрацьовано машино-годин	220500	246800		
Чистий дохід від реалізації будівельної продукції в розрахунку на 1 машино-годину, грн				

ТЕМА 3. ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ АВТОТРАНСПОРТНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Перелік питань:

1. Організація аналітичної роботи на автотранспортних підприємствах.
2. Аналіз виконання плану перевезень вантажів і пасажирів.
3. Аналіз експлуатаційних показників.
4. Аналіз руху, стану та ефективності використання основних засобів АТП.
5. Аналіз використання трудових ресурсів АТП.
6. Аналіз собівартості транспортних послуг та витрат на їх надання.
7. Напрями підвищення ефективності діяльності автотранспортних підприємств.

Питання для самоперевірки та контролю знань:

1. Визначте чинники, які впливають на бізнес-середовище автотранспортних підприємств.
2. У чому полягає мета та завдання аналізу діяльності автотранспортних підприємств?
3. Охарактеризуйте етапи аналізу діяльності АТП.
4. Які інформаційні джерела використовуються для аналізу діяльності АТП?
5. Які напрями включає аналіз виконання плану перевезень вантажів?
6. Назвіть техніко-експлуатаційні показники, які розраховують під час аналізу виконання плану перевезень вантажів?
7. Визначте послідовність аналізу та сукупність техніко-експлуатаційних показників використання рухомого складу для перевезення пасажирів.
8. Назвіть відмінність між експлуатаційною та технічною швидкістю.
9. Охарактеризуйте показники, які аналізують для оцінювання продуктивності та економічності автотранспорту.
10. Визначте сутність продуктивності праці, трудомісткості та фактори, які визначають їх зміну.
11. Охарактеризуйте показники використання робочого часу працівників АТП.
12. У чому полягають завдання економічного аналізу витрат на перевезення вантажів і пасажирів?
13. Яка методика розрахунку витрат на оду гривню транспортних послуг та які чинники впливають на цей показник?
14. Від яких факторів залежить собівартість перевезень?
15. Які шляхи зниження собівартості перевезень?
16. Визначте основні напрями підвищення ефективності діяльності АТП.

Тематика рефератів:

1. Виробнича програма автотранспортного підприємства та планування обсягів автотранспортних перевезень.
2. Оборотні активи автотранспортних підприємств та шляхи підвищення ефективності їх використання.
3. Мотивація праці персоналу автотранспортного підприємства.
4. Аналіз прибутку та рентабельності виробничо-господарської діяльності автотранспортного підприємства.
5. Індикатори та нормативи якості пасажирських перевезень.
6. Інноваційна діяльність та економічна ефективність нововведень на підприємстві.

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ:

1. Які фактори впливають на рівень коефіцієнту технічної готовності?

- А) середня довжина поїздки;
- Б) час простою під навантаженням і розвантаженням;
- В) вантажопідйомність автомобіля;
- Г) простій в ремонті та технічному обслуговуванні, експлуатаційні умови роботи.

2. Відношення вантажообороту в тонно-кілометрах до обсягу перевезень в тоннах – це:

- А) середня відстань перевезень вантажу;
- Б) коефіцієнт випуску рухомого складу на лінію;
- В) коефіцієнт пробігу;
- Г) середня довжина поїздки.

3. Вплив зміни віддачі основних засобів на обсяг перевезень визначається як:

- А) добуток віддачі основних засобів на середньорічної вартості основних засобів;
- Б) відношення обсягу виробництва до середньорічної вартості основних засобів;
- В) добуток відхилення між фактичною та плановою віддачею основних засобів і їх фактичної середньорічної вартості;
- Г) добуток відхилення між фактичною та плановою середньорічною вартістю основних засобів та плановою їх віддачею.

4. Економічно обґрунтованим є співвідношення темпів зростання середньої заробітної плати (Тзп) і продуктивності праці (Тпп), коли:

- А) $T_{зп}/T_{пп} < 1$;
- Б) $T_{зп}/T_{пп} = 1$;
- В) $T_{зп}/T_{пп} > 1$.

5. Рівень витрат на одну гривню наданих послуг з перевезення вантажів визначається відношенням:

- А) вартість наданих послуг з перевезення вантажів до повної собівартості таких послуг;
- Б) виробничої собівартості послуг з перевезення вантажів до вартості наданих послуг;
- В) повної собівартості наданих послуг з перевезення вантажів до вартості цих послуг;
- Г) вартість наданих послуг з перевезення вантажів до виробничої собівартості цих послуг.

6. Експлуатаційна швидкість залежить:

- А) від простою на зупинках, між зупинками, що викликані умовами руху на кінцевих станціях;
- Б) від швидкості руху;
- В) стану доріг;
- Г) своєчасного ремонту транспортних засобів;
- Д) усі відповіді правильні.

7. Який коефіцієнт розраховується як співвідношення пробігу з вантажем та загального пробігу?

- А) коефіцієнт технічної готовності автомобілів;
- Б) коефіцієнти випуску автомобілів на лінію;
- В) коефіцієнт використання пробігу.

8. Співвідношення середньої вартості основних виробничих засобів та середньоспискової чисельності працівників транспортної компанії характеризує:

- А) віддачу основних засобів;
- Б) фондоозброєність;
- В) продуктивність праці.

9. загальний фонд робочого часу автотранспортного підприємства залежить від:

- А) кількості днів, відпрацьованих одним працівником в середньому за рік;
- Б) середньооблікової чисельності працівників;
- В) середньої тривалості робочого дня;
- Г) усіх перерахованих вище факторів.

10. Структура собівартості перевезень та її рівень залежать від:

- А) виду вантажу;
- Б) відстані перевезень;
- В) типу та вантажопідйомності рухомого складу;
- Г) умов експлуатації;
- Д) усіх перерахованих вище чинників.

ПРАКТИЧНІ ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ВИРІШЕННЯ:

ЗАВДАННЯ 3.1 За даними таблиці необхідно:

1) визначити середню кількість днів і годин роботи водія за місяць та тривалість його робочого дня, середньомісячну, середньодобову та середньогодинну продуктивність праці;

2) дослідити зміну показників ефективності використання трудових ресурсів та оцінити рівень виконання плану;

3) кількісно виміряти вплив чинників на зміну обсягу транспортних послуг у порівнянні з планом, зокрема: чисельності водіїв; середньої кількості днів роботи одного водія; середньої тривалості робочого дня; середньогодинної продуктивності праці;

4) за результатами дослідження зробити висновки та розробити рекомендації щодо підвищення ефективності використання трудових ресурсів на автотранспортному підприємстві.

Таблиця 3.1 – Показники ефективності використання трудових ресурсів автотранспортного підприємства

Показники	Звітний рік		Відхилення	
	план	факт	абсол.	відн., %
1	2	3	4	5
Транспортні послуги за місяць, тис. грн	1215	1155		
Середньооблікова чисельність водіїв, осіб	45	42		
Загальна кількість відпрацьованих усіма водіями людино-годин	7200	6468		
Загальна кількість відпрацьованих усіма водіями людино-днів	900	924		
Середня кількість днів роботи одного водія				

Кінець таблиці 3.1

1	2	3	4	5
Середня тривалість робочого дня водія, годин				
Середня кількість годин, відпрацьованих одним водієм				
Продуктивність праці водія, грн:				
- середньомісячна				
- середньодобова				
- середньогодинна				

Таблиця 3.2 – Оцінка впливу факторів на зміну обсягу транспортних послуг

Фактори	Розрахунок	Розмір впливу, тис. грн
<i>Зміна обсягу транспортних послуг, у тому числі за рахунок зміни:</i>		
- чисельності водіїв		
- середньої кількості днів роботи одного водія		
- середньої тривалості робочого дня		
- середньогодинної продуктивності праці		

ЗАВДАННЯ 3.2 За даними таблиці визначити розмір витрат палива на 1 ткм. Із застосуванням одного із методів факторного аналізу оцінити зміну витрати палива на 1 ткм під впливом зміни сукупності чинників.

За результатами дослідження зробити висновки.

Таблиця 3.3 – Вихідні дані

Показники	План	Факт	Відхилення	
			абсол.	відн., %
Витрати палива на 1 км пробігу, л ($q_{км}$)	0,35	0,4		
Середня вантажопідйомність автомобіля, т (B)	4,5	4,6		
Коефіцієнт використання вантажопідйомності ($k_в$)	0,98	0,92		
Коефіцієнт використання пробігу ($k_п$)	0,65	0,68		
Витрати палива на 1 ткм (q)				

Рекомендації щодо етапів виконання завдання:

1) розрахувати витрати палива на 1 ткм (витрати палива на перевезення 1 тонни вантажу на відстань 1 км) за формулою:

$$q = \frac{q_{км}}{B \times k_в \times k_п}$$

2) за допомогою методу факторного аналізу визначити розмір впливу факторів на зміну витрат палива на 1 ткм та зробити відповідні висновки.

ЗАВДАННЯ 3.3 За даними таблиці проаналізувати витрати на 1 грн транспортних послуг, наданих перевізником, який працює на трьох маршрутах, а також оцінити ефективність управління витратами.

Побудувати аналітичну(і) таблицю(і) та за результатами дослідження зробити висновки.

Таблиця 3.4 – Вихідні дані

Маршрут	Доходи, тис. грн		Витрати, тис. грн.	
	план	факт	план	факт
Маршрут №1	968600	1011070	842680	925920
Маршрут №2	1264300	1201740	960860	985420
Маршрут №3	864040	907260	794900	805460
Усього				

ТЕМА 4. ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Перелік питань:

1. Організація аналітичної роботи на сільськогосподарських підприємствах.
2. Аналіз використання земельних ресурсів.
3. Аналіз виробництва валової та товарної продукції.
4. Аналіз трудових ресурсів, продуктивності і фонду оплати праці.
5. Аналіз забезпеченості основними засобами.
6. Аналіз використання машинно-тракторного парку.
7. Напрями підвищення економічної ефективності сільськогосподарського виробництва.

Питання для самоперевірки та контролю знань:

1. У чому полягають особливості діяльності сільськогосподарського підприємства?
2. Як види аналізу виділяють для дослідження діяльності сільськогосподарських підприємств?
3. Назвіть статистичні звіти як джерело інформації для аналізу діяльності сільськогосподарського підприємства.
4. Визначте головні задачі аналізу земельних ресурсів.
5. Охарактеризуйте показники оцінки використання земельних угідь.
6. Що є валовою продукцією сільськогосподарського підприємства?
7. Яка методика оцінки рівня товарності випущеної продукції?
8. Яким чином визначається вплив факторів на зміну обсягу валового збору продукції рослинництва?
9. Яким чином визначається коефіцієнт сортності, охарактеризуйте причини зниження якості продукції.
10. Назвіть показники стану та руху робочої сили на сільськогосподарському підприємстві.
11. Які показники характеризують забезпеченість сільськогосподарського підприємства основними виробничими засобами?
12. Визначте фактори підвищення віддачі основних засобів.

13. Охарактеризуйте показники екстенсивного та інтенсивного завантаження машинно-тракторного парку.

14. Визначте основні напрями підвищення економічної ефективності сільськогосподарського виробництва.

Тематика рефератів:

1. Аналіз врожайності сільськогосподарських культур та факторів, які впливають на її рівень.
2. Аналіз поголів'я тварин.
3. Аналіз собівартості продукції рослинництва та тваринництва.
4. Аналіз та шляхи підвищення ефективності використання енергетичних ресурсів на сільгосп підприємствах.
5. Аналіз економічної ефективності діяльності сільськогосподарських підприємств

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ:

1. Перевиконання плану посіву з одних культур і недовиконання з інших викликає:

- А) зміну врожайності;
- Б) зміну структури посівних площ;
- В) зміну розташування посівних площ;
- Г) зміни в загибелі культур.

2. Структура земельних угідь господарства визначається як:

- А) відношення посівних площ культур до загальної посівної площі;
- Б) відношення площі кожного виду землі до загальної земельної площі;
- В) відношення площі земель сільськогосподарського використання до загальної земельної площі;
- Г) відношення посівних площ культур до загальної земельної площі.

3. озброєність основними засобами визначається такими факторами:

- А) чисельність сільськогосподарських працівників;
- Б) середньорічна вартість основних виробничих засобів;
- В) посівна площа;
- Г) правильні відповіді А та Б;
- Д) усі відповіді вірні.

4. Рівень товарності – це:

- А) питома вага окремого виду товарної продукції;
- Б) частина валової продукції, яка реалізована за межі підприємства різним споживачам, розраховується за поточними цінами реалізації;
- В) процентне співвідношення товарної та валової продукції.

5. Рівень продуктивності галузі у рослинництві відображається таким показником:

- А) валовий збір сільськогосподарських культур;
- Б) урожайність культур з 1 га;
- В) посівна площа.

6. Відношення кількості відпрацьованих машино-змін до кількості відпрацьованих днів тракторним парком характеризує:

- А) коефіцієнт використання тракторів в роботі;

- Б) коефіцієнт змінності;
- В) коефіцієнт корисного використання робочого часу за зміну.

7. Середній коефіцієнт сортності можна визначити як співвідношення:

- А) загального фактичного випуску сільгосппродукції в рамках плану та загального планового випуску сільгосппродукції;
- Б) обсягу товарної сільськогосподарської продукції та валової, у натуральному вираженні;
- В) вартості продукції всіх сортів та можливої вартості загального випуску продукції за ціною I-го сорту.

8. Питома вага ріллі у площі сільськогосподарських угідь характеризує:

- А) вихід валової сільськогосподарської продукції;
- Б) рівень розораності сільськогосподарських угідь;
- В) ефективність використання сільськогосподарських угідь.

9. На валовий збір окремих видів сільськогосподарських культур впливають:

- А) прибуток від реалізації цього виду продукції;
- Б) розмір посівної площі;
- В) урожайність цього виду сільськогосподарських культур;
- Г) середня заробітна плата сільськогосподарських працівників;
- Д) фактори, наведені в пунктах Б і В.

10. Співвідношення кількості відпрацьованих днів тракторами та кількості машино-днів перебування їх в господарстві характеризує:

- А) коефіцієнт змінності;
- Б) віддачу основних засобів;
- В) коефіцієнт використання тракторів в роботі.

ПРАКТИЧНІ ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ВИРІШЕННЯ:

ЗАВДАННЯ 4.1. За даними таблиці оцінити рівень виконання плану зі складу, структури земельних угідь і посівних площ сільськогосподарських культур фермерського господарства. За результатами дослідження зробити висновки.

Таблиця 4.1 – Вихідні дані

Показники	План	Факт	Відхилення	
			абсол.	відн., %
Загальна земельна площа, га	2600	2540		
Площа сільськогосподарських угідь, га, в тому числі:	2340	2190		
- рілля, га	1685	1590		
у % до площі сільськогосподарських угідь				
- сінокоси і пасовища, га	655	600		
у % до площі сільськогосподарських угідь				
Структура посівів, %:				
- озимі зернові	32,9	29,4		
- ярі зернові	27,1	27,6		
- картопля	12,4	10,2		
- кормовий буряк	27,6	32,8		

ЗАВДАННЯ 4.2. За даними, наведеними у таблиці, визначити економію чисельності сільськогосподарських робітників за рахунок механізації виробничого процесу та підвищення продуктивності праці. витратами.

За результатами дослідження зробити висновки.

Таблиця 4.2 – Вихідні дані

Показники	Ретроспективний період, роки	
	Минулий рік	Звітний рік
Виробництво продукції, ц	1650	1590
Трудомісткість виробництва продукції, люд.-год./ц	30	27
Ефективний фонд часу одного робітника, год./рік	1860	1860
Коефіцієнт виконання норм виробітку	1,15	1,13

Рекомендації щодо етапів виконання завдання:

1) визначити чисельність робітників за формулою:

$$Ч = \frac{В \times ТМ}{ФРЧ \times Кн}$$

де Ч – чисельність сільськогосподарських робітників; В – виробництво продукції; ТМ – трудомісткість виробництва продукції; ФРЧ- ефективний фонд робочого часу одного робітника; Кн – коефіцієнт виконання норма виробітку.

2) розрахувати економію чисельності робітників ($\Delta Ч$, економія трудових ресурсів):

$$\Delta Ч = \frac{(ТМзв - ТМмин) \times Вмин}{ФРЧ \times Кн зв}$$

3) розрахувати відносну зміну продуктивності праці робітників, що вплинуло на економію трудових ресурсів, за допомогою формули:

$$\Delta ПП(\%) = \frac{\Delta Ч}{Чмин - \Delta Ч} \times 100\%$$

Зверніть увагу, що показник економії в цій формулі наводимо зі знаком «плюс».

4) після розрахунку показників необхідно зробити висновки за результатами дослідження.

ЗАВДАННЯ 4.3. На основі даних, наведених у таблиці, проаналізувати вплив факторів на виконання плану з валового збору продукції рослинництва сільськогосподарського підприємства.

За результатами дослідження зробити висновки.

Таблиця 4.3 – Аналіз впливу факторів на виконання плану з валового збору продукції рослинництва

Показники	Посівна площа, га		Урожайність, ц/га		Валовий збір, ц		Валовий збір з фактичних площ при плановій урожайності, ц
	план	факт	план	факт	план	факт	
1	2	3	4	5	6	7	8
Озима пшениця	290	320	32	28			
Озиме жито	384	342	29	33			
Ярий ячмінь	510	480	35	38			
Овес	142	164	24	26			
Картопля	225	245	173	186			
Усього	×	×	×	×			

Кінець таблиці 4.3

Показники	Абсолютне відхилення від плану з валового збору продукції			у тому числі за рахунок зміни			
	у натуральному виразі, ц	ціна за 1 ц, грн	вартість продукції, тис. грн.	площ посіву		урожайності	
				у натуральному виразі, ц	вартість продукції, тис. грн.	у натуральному виразі, ц	вартість продукції, тис. грн.
1	9	10	11	12	13	14	15
Озима пшениця		640					
Озиме жито		380					
Ярий ячмінь		510					
Овес		650					
Картопля		1500					
Усього		×					

Тема 5. ОСОБЛИВОСТІ АНАЛІЗУ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВ ЗА ВИДАМИ ДІЯЛЬНОСТІ

Перелік питань:

1. Мета, зміст та завдання фінансового аналізу.
2. Інформаційне забезпечення фінансового аналізу.
3. Порядок аналізу динаміки та структури активів і капіталу.
4. Особливості оцінювання ліквідності та платоспроможності підприємства.
5. Методика аналізу фінансової стійкості підприємства.
6. Методика оцінки ділової активності підприємства.
7. Аналіз фінансових результатів діяльності та рентабельності підприємства з урахуванням галузевих особливостей.

Питання для самоперевірки та контролю знань:

1. Визначте мету та етапи аналізу фінансового стану підприємства.
2. Наведіть порядок аналізу майнового стану підприємства.
3. Дайте визначення поняттям «платоспроможність», «ліквідність», «ліквідність балансу».
4. За яких умов баланс підприємства вважається ліквідним?
5. Який порядок групування активів і пасивів балансу для оцінки його ліквідності?
6. Охарактеризуйте показники, на основі яких оцінюється ліквідність підприємства.
7. Дайте визначення поняттю «фінансова стійкість» та назвіть основні показники, які її визначають.
8. З якою метою проводиться аналіз ділової активності та охарактеризуйте її основні показники
9. Визначте об'єкти аналізу рентабельності підприємства та фактори, які на них впливають.
10. Охарактеризуйте основні показники прибутковості підприємства.

Тематика рефератів:

1. Особливості методики оцінювання необоротних активів підприємства.
2. Характеристика типів фінансової стійкості та методика її аналізу.
3. Аналіз руху грошових коштів на підприємстві.
4. Наукові підходи до оцінювання ринкової активності підприємства.
5. Методика аналізу ефективності інвестиційної діяльності підприємства.
6. Характеристика фінансових ризиків, методи їх виявлення та нейтралізації.

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ:

1. *Що визначається у процесі горизонтального аналізу балансу:*
 - А) абсолютні зміни величин окремих видів активів і пасивів;
 - Б) абсолютні та відносні зміни у динаміці величин окремих видів активів і пасивів;
 - В) відносні зміни величин окремих видів активів і пасивів;
 - Г) структура активу і пасиву балансу.
2. *Дослідження структури активу і пасиву балансу передбачає:*
 - А) горизонтальний аналіз;
 - Б) динамічний аналіз;
 - В) факторний аналіз;
 - Г) вертикальний аналіз.

3. У структурі оборотних активів торговельних підприємств переважно найбільшу частку займають:

- А) дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги;
- Б) товари;
- В) поточні фінансові інвестиції;
- Г) грошові кошти.

4. Швидкість перетворення активів підприємства в грошові кошти характеризують показники:

- А) ділової активності;
- Б) фінансової стійкості;
- В) ліквідності.

5. Коефіцієнт абсолютної ліквідності становить 0,1. Як він зміниться, якщо обсяг грошових коштів збільшиться утричі, а поточні зобов'язання і забезпечення – вдвічі:

- А) залишиться незмінним;
- Б) дорівнюватиме 0,15;
- В) досягне 0,3;
- Г) становитиме 0,05.

6. Залежно від факторів впливу розрізняють такі види стійкості підприємства, як:

- А) загальна стійкість;
- Б) внутрішня стійкість;
- В) зовнішня стійкість;
- Г) фінансова стійкість;
- Д) усі перераховані вище відповіді правильні.

7. Зростання коефіцієнта автономії свідчить про:

- А) збільшення частки позикового капіталу в балансі підприємства;
- Б) збільшення рівня ліквідності балансу підприємства;
- В) зменшення залежності підприємства від зовнішнього фінансування;
- Г) зростання прибутковості підприємства.

8. Співвідношення оборотних активів та поточних зобов'язань характеризує:

- А) коефіцієнт автономії;
- Б) коефіцієнт оборотності капіталу;
- В) коефіцієнт покриття;
- Г) коефіцієнт рентабельності оборотних активів.

9. Якісними (неформалізованими) критеріями оцінки ділової активності підприємства є:

- А) репутація підприємства;
- Б) якість виконання договірних зобов'язань;
- В) повний асортиментний ряд продуктів;
- Г) широта ринків збуту продукції;
- Д) усі перераховані вище критерії.

10. Для підприємства якого виду діяльності характерні такі значення фінансових показників: коефіцієнт оборотності активів – низьке значення; рентабельність капіталу та діяльності – середні значення?

- А) будівельне підприємство;
- Б) торговельне підприємство;
- В) сільськогосподарське підприємство.

ПРАКТИЧНІ ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ВИРІШЕННЯ:

ЗАВДАННЯ 5.1. Використовуючи дані балансу торговельного підприємства необхідно проаналізувати його фінансовий стан на основі коефіцієнтного методу. Скласти аналітичну таблицю та за результатами аналізу зробити висновки.

Таблиця 5.1 – Вихідні дані (тис. грн)

Показники	На початок року	На кінець року
<i>Актив</i>		
1. Необоротні активи	2100	1850
2. Оборотні активи, в тому числі:	2420	2630
2.1. Запаси	1820	1980
2.2. Дебіторська заборгованість	360	490
2.3. Грошові кошти	240	160
БАЛАНС	4520	4480
<i>Пасив</i>		
1. Власний капітал	3100	3250
2. Довгострокові зобов'язання і забезпечення	180	180
3. Поточні зобов'язання і забезпечення	1240	1050
БАЛАНС	4520	4480

ЗАВДАННЯ 5.2. На основі даних таблиці визначити тип фінансової стійкості сільськогосподарського підприємства та проаналізувати результати дослідження, зробити відповідні висновки.

Таблиця 5.2 – Вихідні дані (тис. грн)

Показники		Базовий рік	Звітний рік	Абсол. відхил.
1.	Власний капітал	8665	9030	
2.	Необоротні активи	7825	8250	
3.	Запаси та поточні біологічні активи	985	1380	
4.	Довгострокові кредити	720	575	
5.	Короткострокові кредити	860	1220	
6.	Наявність власних оборотних коштів			
7.	Наявність власних оборотних коштів і довгострокових кредитів			
8.	Загальна величина джерел формування запасів			
9.	надлишок (+), нестача (–) власних оборотних коштів для формування запасів			
10.	Надлишок (+), нестача (–) власних оборотних коштів і довгострокових кредитів для формування запасів			
11.	Надлишок (+), нестача (–) загальної величини джерел формування запасів			
Тип фінансової стійкості				x

Рекомендації щодо етапів виконання завдання:

Тип фінансової стійкості підприємства визначається на основі порівняння запасів і джерел їх фінансування. Обсяг запасів визначається виробничою програмою та включає виробничі запаси, поточні біологічні активи, незавершене виробництво, готову продукцію, товари. Джерелами фінансування запасів, у першу чергу, є власні оборотні кошти, а в разі їх нестачі, використовуються довгострокові та короткострокові кредити.

1) визначити на основі даних фінансової звітності (балансу (Звіту про фінансовий стан) наявність власних оборотних коштів (ВОК) за формулою:

$$H_B = \text{ВОК} = \text{Власний капітал} - \text{Необоротні активи}$$

2) визначити наявність власних оборотних коштів і довгострокових кредитів ($H_{ВД}$) для формування запасів за формулою:

$$H_{ВД} = \text{ВОК} + \text{Довгострокові кредити}$$

3) визначити загальну величину джерел формування запасів ($H_{ВДК}$, власних оборотних коштів, довгострокових та короткострокових кредитів) за формулою:

$$H_{ВДК} = H_{ВД} + \text{Короткострокові кредити}$$

4) розрахувати показники забезпеченості запасів відповідними джерелами їх формування:

а) надлишок (+), нестача (-) власних оборотних коштів для формування запасів (Z_B):

$$Z_B = H_B - \text{Запаси} = \text{ВОК} - \text{Запаси}$$

б) надлишок (+), нестача (-) власних оборотних коштів і довгострокових кредитів для формування запасів ($Z_{ВД}$):

$$\begin{aligned} Z_{ВД} &= H_{ВД} - \text{Запаси} = \\ &= (\text{ВОК} + \text{Довгострокові зобов'язання і забезпечення}) - \text{Запаси} \end{aligned}$$

в) надлишок (+), нестача (-) загальної величини джерел формування запасів ($Z_{ВДК}$):

$$\begin{aligned} Z_{ВДК} &= H_{ВДК} - \text{Запаси} = (\text{ВОК} + \text{Довгострокові кредити} + \\ &\quad + \text{Короткострокові кредити}) - \text{Запаси} \end{aligned}$$

5) визначити тип фінансової стійкості підприємства:

а) абсолютна фінансова стійкість – власні оборотні кошти повністю покривають запаси:

$$\begin{cases} Z_B \geq 0 \\ Z_{ВД} \geq 0 \\ Z_{ВДК} \geq 0 \end{cases}$$

б) нормально стійкий фінансовий стан – запаси покриваються власними оборотними коштами і довгостроковими кредитами:

$$\begin{cases} Z_B < 0 \\ Z_{ВД} \geq 0 \\ Z_{ВДК} \geq 0 \end{cases}$$

в) нестійкий фінансовий стан – запаси покриваються за рахунок власних оборотних коштів, довгострокових та короткострокових кредитів, тобто тільки за рахунок усіх джерел формування запасів:

$$\begin{cases} Z_B < 0 \\ Z_{ВД} < 0 \\ Z_{ВДК} \geq 0 \end{cases}$$

г) кризовий фінансовий стан – запаси не покриваються всіма джерелами їх формування:

$$\begin{cases} Z_B < 0 \\ Z_{ВД} < 0 \\ Z_{ВДК} < 0 \end{cases}$$

б) за результатами проведеного дослідження необхідно розробити рекомендації щодо підвищення фінансової стійкості підприємства.

ЗАВДАННЯ 5.3. На основі даних таблиці щодо динаміки показників оборотності хлібозаводу, проаналізувати його ділову активність. За результатами дослідження зробити відповідні висновки щодо можливих шляхів прискорення оборотності активів і капіталу хлібозаводу.

Таблиця 5.3 – Динаміка показників ділової активності хлібозаводу

Показники	1-й рік	2-й рік	3-й рік
Коефіцієнт оборотності активів	3,84	3,54	3,45
Коефіцієнт оборотності власного капіталу	7,72	5,64	6,85
Коефіцієнт оборотності оборотних активів	5,56	5,87	5,92
Коефіцієнт оборотності запасів	25,23	25,68	26,64
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	8,84	9,68	8,73
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	9,61	10,50	9,93

Тема 6.

КОМПЛЕКСНЕ ОЦІНЮВАННЯ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА ТА ДІАГНОСТИКА ЙМОВІРНОСТІ ЙОГО БАНКРУТСТВА

Перелік питань:

- 6.1. Сутність, завдання та етапи проведення комплексного оцінювання фінансового стану підприємств.
- 6.2. Методичні основи комплексного рейтингового оцінювання фінансового стану підприємства.
- 6.3. Інтегральний підхід до оцінювання кредитоспроможності позичальника з урахуванням виду економічної діяльності.
- 6.4. Діагностика ознак поточної, критичної та надкритичної неплатоспроможності підприємства.
- 6.5. Сутність банкрутства та причини кризових явищ на підприємстві.
- 6.6. Методики комплексного оцінювання ймовірності банкрутства підприємства.
- 6.7. Методичний підхід до діагностики банкрутства підприємства залежно від виду економічної діяльності.

Питання для самоперевірки та контролю знань:

1. Дайте визначення поняттю «кредитоспроможність».
2. Охарактеризуйте основні ознаки кредитоспроможності.
3. Визначте місце кредитоспроможності в механізмі кредитування підприємства.
4. Наведіть схему оцінювання кредитоспроможності позичальника на основі використання системи рейтингової оцінки.
5. Які якісні критерії рекомендується аналізувати при оцінці кредитних ризиків?
6. Дайте визначення поняття «банкрутство» згідно чинного законодавства.
7. Визначте сутність та причини неплатоспроможності підприємства.
8. Охарактеризуйте види банкрутства підприємства.
9. Дайте визначення поняттю «криза» з економічної точки зору.
10. Визначте основні зовнішні фактори виникнення кризи на підприємстві.
11. Які внутрішні фактори сприяють розвитку кризи на підприємстві.
12. Наведіть види кризи на підприємстві за основними класифікаційними ознаками.
13. Що є діагностикою банкрутства та в чому полягає його дискримінантний аналіз?
14. Які Інструменти можуть бути використані в умовах кризи, пов'язані з плануванням, розробленням заходів з усунення кризової ситуації в рамках антикризового управління?

Тематика рефератів:

1. Комплексні експрес-методики оцінки кредитоспроможності підприємств.
2. Особливості антикризового управління підприємством.
3. Європейський досвід забезпечення діагностики неплатоспроможності та банкрутства бізнес-організацій.

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ:

1. На першому етапі проведення комплексного фінансового аналізу необхідно:
 - А) обґрунтувати процедури та провести первинну обробку, узагальнення і консолідацію вхідної фінансової інформації;
 - Б) розрахувати фінансові показники та інтегрованого показника фінансового стану підприємства; порівняти розрахункові показники з еталонними величинами;
 - В) визначитися з метою, об'єктом дослідження та його специфікою, інформаційною базою;
 - Г) інтерпретувати та пояснити результати обробки фінансової інформації.

2. Для кредитора необхідність оцінки кредитоспроможності позичальника полягає у:

- А) визначенні ймовірності настання банкрутства позичальника;
- Б) зменшенні ризику втрат внаслідок імовірності виникнення фінансових ускладнень у позичальника;
- В) визначенні власної платоспроможності та довгострокової фінансової стійкості для прийняття рішень щодо забезпечення фінансовими ресурсами.

3. Який зі зазначених параметрів не відноситься до критеріїв кредитоспроможності підприємства:

- А) високі показники матеріаломісткості та фондомісткості;
- Б) обсяг власного капіталу, забезпечення кредиту;
- В) здатність генерувати кошти протягом поточної діяльності для погашення боргу.

4. Який вид неплатоспроможності характеризується таким фінансовим станом, коли у підприємства на конкретний момент у зв'язку з випадковим збігом обставин тимчасово суми наявних у нього коштів і високоліквідних активів недостатньо для погашення поточного боргу, що відповідно до законодавчого визначення розглядається як неспроможність суб'єкта підприємницької діяльності виконати після настання встановленого строку їх сплати грошові зобов'язання перед кредиторами, у тому числі із заробітної плати, а також виконати зобов'язання щодо сплати обов'язкових платежів не інакше, як через відновлення платоспроможності?

- А) надкритична неплатоспроможність;
- Б) критична неплатоспроможність;
- В) поточна неплатоспроможність.

5. Неспроможність суб'єкта підприємницької діяльності виконати після настання встановленого строку їх сплати грошові зобов'язання перед кредиторами, в тому числі із заробітної плати, а також виконати зобов'язання щодо сплати ЄСВ, податків і зборів не інакше як через відновлення платоспроможності, - це:

- А) банкрутство;
- Б) неплатоспроможність;
- В) неприбутковість.

6. До внутрішніх чинників банкрутства підприємства відносяться:

- А) спад кон'юнктури в економіці, макроекономічна та політична нестабільність;
- Б) низька якість менеджменту, неефективна господарська діяльність;
- В) нестабільність господарського та податкового законодавства;
- Г) сезонні коливання, посилення внутрішньо-галузевої конкуренції.

7. У разі, коли у підприємства зруйновано виробничий потенціал та відсутні довгострокові фактори подальшого розвитку, йому притаманна:

- А) криза ліквідності;
- Б) криза прибутковості;
- В) стратегічна криза.

8. За допомогою яких методів можна спрогнозувати та оцінити ймовірність настання банкрутства:

- А) економіко-математичних методів;
- Б) штучних інтелектуальних систем;
- В) методів оцінки фінансового стану;
- Г) експертних методів;
- Д) усіх перерахованих вище методів.

9. Такий інструмент виявлення кризи, як діагностика, передбачає:

- А) вивчення діяльності конкурентів із метою використання їхнього позитивного досвіду;
- Б) детальний і поглиблений аналіз проблем, виявлення чинників, що впливають на них, та дозволяє виявляти причинно-наслідкові зв'язки і розробляти прогнози моделі;
- В) аналіз та оцінювання фінансового стану та проводяться для виявлення динаміки змін показників діяльності.

10. Перепроектування бізнес-процесів для покращання показників діяльності суб'єкта господарювання, зокрема, скорочення тривалості виробничого циклу, впровадження нових технологій тощо, - це:

- А) реструктуризація підприємства;
- Б) факторинг;
- В) реінжиніринг.

ПРАКТИЧНЕ ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ВИРІШЕННЯ:

ЗАВДАННЯ 6.1. Використовуючи дані торговельних підприємств необхідно провести комплексне рейтингове оцінювання їх фінансово-господарської діяльності. Скласти аналітичні таблиці та за результатами аналізу зробити висновки.

Таблиця 6.1 – Вихідні дані

Показники	Підприємство	
	№1	№2
Товарооборот, тис. грн	46200	37700
Чистий прибуток, тис. грн	4600	1200
Середньорічна вартість основних засобів, тис. грн	870	1100
Загальна площа, м ²	93	75
Торгова площа, м ²	70	56
Середній розмір товарних запасів, тис. грн	750	530
Середньооблікова чисельність працівників, осіб	14	12
Витрати на оплату праці, тис. грн	2350	2100
Необоротні активи, тис. грн	1270	1080
Оборотні активи, тис. грн, у тому числі:	3210	3140
- запаси	1920	1890
- дебіторська заборгованість	770	790
- грошові кошти	520	460
Власний капітал, тис. грн	1020	1260
Поточні зобов'язання, тис. грн	3460	2960

Рекомендації щодо етапів виконання завдання:

- 1) обґрунтувати систему показників, за якими оцінюватиметься ефективність фінансово-господарської діяльності підприємств;
- 2) здійснити стандартизацію вхідних показників (обрати еталонні значення показників і порівняти з ним інші значення);
- 3) для кожного торговельного підприємства розрахувати інтегральний показник ефективності фінансово-господарської діяльності;
- 4) після отримання рейтингових оцінок (R), узагальнити результати дослідження та вказати на проблеми у фінансово-господарській діяльності кожного торговельного підприємства, запропонувати шляхи їх вирішення

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Адамська І.Є. Аналіз підходів та методів оцінки вартості будівельних підприємств. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія : Економічні науки.* 2020. Вип. 38. С. 87-91. URL: <http://surl.li/cyjjr>
2. Адлер О.О. Роль та особливості організаційно-інформаційного забезпечення аналізу господарської діяльності сучасного підприємства. *Ефективна економіка.* 2020. №12. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/12_2020/77.pdf
3. Адлер О.О., Лесько О.Й. Аналіз господарської діяльності : навчальний посібник. Вінниця : ВНТУ, 2019. 115 с.
4. Аналіз господарської діяльності : навчальний посібник / [за заг. ред. І.В. Сіменко, Т.Д. Косової. Київ: "Центр учбової літератури", 2013. 384 с.
5. Аналіз фінансового стану будівельної організації: монографія / С.С. Савенко, В.І. Савенко, С.І. Доценко, О.Ю. Чертков, С.П. Пальчик, І.А. Шарова, Д.Я. Кислюк, Ю.В. Орлик, І.І. Бондар. Київ: Центр учбової літератури, 2017. 96 с.
6. Антипіна О.В., Неділько А.А., Скорін Ю.І. Порівняльний аналіз сучасних методів прогнозування економічних показників торговельного підприємства. *Системи обробки інформації.* 2020. Вип. 1. С. 26-31. URL: <http://surl.li/arydu>
7. Багацька К.В., говорушко Т.А., Шеремет О.О. Фінансовий аналіз: підручник. Київ: НУХТ, 2014. 320 с.
8. Биба В.В., Міняйленко І.В., Теницька Н.Б. Аналіз підприємницької діяльності : навч. посіб. для студентів першого рівня вищої освіти усіх форм навчання. Полтава : ПолтНТУ, 2019. 182 с.
9. Близнюк А. О. Аналіз загроз економічній безпеці підприємствам транспортної галузі. *Економіка транспортного комплексу.* 2022. Вип. 40. С. 35-43.
10. Бозуленко О. Я. Організація торгівлі : навчальний посібник [для студ. вищ. навч. закл.]. Чернівці : ЧТЕІ КНТЕУ, 2021. 240 с.
11. Вакульчик О. М., Протасова Є.В., Нечаєва А.А. Фінансовий результат підприємства: економічна сутність, особливості визначення та аналізу. *Бізнес-навігатор.* 2019. Вип. 1. С. 162-168.
12. Власюк Н.І. Комплексне оцінювання фінансового стану підприємства на основі показників ліквідності. *Економіка і суспільство.* 2017. Вип. 9. С. 357-362.
13. Волкова Н. А., Подвальна Н. Е., Семенова К. Д. Економічний аналіз: навч. посіб. Одеса: ППЦ «Белка». 2020. 240 с.
14. Гладюк М.П. Особливості економічного аналізу інформації консолідованої фінансової звітності корпорацій. *Молодий вчений.* 2020. № 2(2). С. 310-314. URL: <http://surl.li/aruoo>
15. Гончаренко Н. Г. Прийняття обґрунтованих управлінських рішень на підставі економічного аналізу господарської діяльності підприємств. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Міжнародні економічні відносини та світове господарство.* 2020. Вип. 30. С. 52-54.
16. Горбачова О. М., Купіч Б.В. Аналіз фінансового стану підприємства. *Причорноморські економічні студії.* 2020. Вип. 50(2). С. 96-99.
17. Грицаєнко Г. І., Грицаєнко М. І. Аналіз господарської діяльності : навчальний посібник. Мелітополь: Люкс, 2021. 260 с.
18. Губар Л.С. Економіка будівництва : навч. посіб. Київ: Аграрна освіта, 2014. 560 с.
19. Даценко Г., Коцеруба Н., Крупельницька І., Кудирко О., Лобачева І. Аналіз господарської діяльності: навч. посіб. Вінниця: Київ. нац. торг.-екон. ун-т. Вінниц. торг.-екон. ін-т, 2021. 416 с.
20. Дмитрієв І.А., Левченко Я.С. Транспортне підприємство: навч. посіб. Харків: ФОП Бровін О.В., 2018. 308 с.
21. Дмитрієв І.А., Іванілов О.С., Шевченко І.Ю., Кирчата І.М. Економіка підприємств автомобільного транспорту: навч. посіб. для самост. роботи та поточного контролю знань студентів ЗВО / Х.: ФОП Бровін О.В., 2018. – 308 с.
22. Економіка будівельного підприємства : підручник / авт. кол.: Т.О. Окландер, І.А. Педько, О.Л. Камбур [та ін.]. Київ: Центр учбової літератури, 2018. 363 с.
23. Економіка і бізнес: підручник / за ред. д.е.н., проф. Л. Г. Мельника, д.е.н., проф. О. І. Карінцевої. Суми: Університетська книга, 2021. 316 с.

24. Економіка та організація торговельних підприємств: практикум. Навч. посібник / М.В. Семикіна, Л.Д. Запірченко, С.С. Матієнко та ін.; за наук. ред. д.е.н., проф. Семикіної М.В. Кропивницький: Видавець Лисенко В.Ф., 2020. 212 с.
25. Економічний аналіз за видами діяльності: навч. посібник. /Н.А. Волкова, Р.М. Волчек, О.М. Гайдаєнко та ін. Одеса: ОНЕУ, Кримполіграфпапір. 2018. 181с.
26. Економічний аналіз: Конспект лекцій для здобувачів фахової передвищої освіти освітньо-професійної програми «Менеджмент» галузь знань 07У правління та адміністрування спеціальності 073 Менеджмент денної та заочної форми навчання/ уклад. С. В. Буснюк. Луцьк: Технічний фаховий коледж Луцького НТУ, 2020. 118 с.
27. Економічний аналіз: нав. посіб. / М.А. Болюх, В.З. Бурчевський, М.І. Горбатюк та ін.; за ред. акад. НАНУ, проф. М.Г. Чкмаченка. Київ: КНЕУ, 2015. 556 с.
28. Економічний аналіз: навч. посіб. / Н.А. Волкова, Р.М. Волчек, О.М. Гайдаєнко та ін.; за ред. Волкової Н.А. Одеса: ОНЕУ. 2015. 310 с.
29. Економічний аналіз: підручник для студ. економ. спец. вищ. навч. закл. / Мошенський С.З., Олійник О.В. та ін.; за ред. д.е.н. Ф.Ф. Бутинця. 3-те вид., доп. і перероб. Житомир : ПП «Рута», 2010. 720 с.
30. Єгорова О.В., Дорогань-Писаренко Л.О., Тютюнник Ю.М. Економічний аналіз: навч. посіб. Полтава : РВВД ПДАА, 2018. 290 с.
31. Кваско А.В., Передерієнко Н.І. Аналіз фінансово-економічної діяльності поліграфічних підприємств: підручник. Київ: КПІ ім. І. Сікорського», 2017. 381 с
32. Кіндрацька Г.І., Загородній А.Г., Кулиняк Ю.І. Аналіз господарської діяльності : підручник. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2019. 320 с.
33. Клименко Т.В. Методичні підходи до оцінювання ризиків підприємством. *Бухгалтерський облік, оподаткування, аналіз і аудит: сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку* : тези доп. VIII Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Чернігів, 25 листоп. 2022 р.). Чернігів : НУ «Чернігівська політехніка», 2022. 138 с. С. 63-65.
34. Клименко Т.В., Беляков С.В. Наукові підходи до оцінювання кадрового потенціалу підприємства. *Перспективи розвитку бухгалтерського обліку, аудиту, оподаткування та фінансів в умовах євроінтеграції* : тези доповідей учасників Всеукр. наук.-практ. Інтернет-конф., 22 трав. 2023 р. Миколаїв : МНАУ, 2023. 272 с. С.153-156.
35. Клименко Т.В., Мельникович Н.С. Аналітичне забезпечення управління платоспроможністю підприємства. *Юність науки – 2023: соціально-економічні та гуманітарні аспекти розвитку суспільства* : збірник тез Міжнар. наук.-практ. конф студентів, аспірантів і молодих вчених (м. Чернігів, 26-27 квіт. 2023 р.). Чернігів : НУ «Чернігівська політехніка», 2023. С. 170-172.
36. Клименко Т.В., Буряк А.П. Дослідження розвитку транспортної галузі Чернігівської області. *Сучасний стан та перспективи розвитку обліку, аудиту, оподаткування та аналізу в умовах міжнародної інтеграції*: збірник матеріалів Міжнар. наук.-практ. Інтернет-конф. (17-18 листоп. 2021 року, Херсон, ХНТУ) / ред. кол. Сарапіна О.А. та ін. Херсон: Книжкове видавництво ФОП Вишемирський В.С., 2021. 361 с. С. 288-291.
37. Клименко Т.В., Скрінник О.Я. Сучасний стан та перспективи розвитку туристичної галузі на регіональному рівні. *Сучасний стан та перспективи розвитку обліку, аудиту, оподаткування та аналізу в умовах міжнародної інтеграції*: збірник матеріалів Міжнар. наук.-практ. Інтернет-конф. (17-18 листоп. 2021 року, Херсон, ХНТУ) / ред. кол. Сарапіна О.А. та ін. Херсон: Книжкове видавництво ФОП Вишемирський В.С., 2021. 361 с. С. 285-287.
38. Коваленко О. В., Сотченко Ю.К., Дерев'янка А.А. Методи аналізу фінансово-економічної діяльності підприємства. *Вісник Дніпропетровського науково-дослідного інституту судових експертиз Міністерства юстиції України. Економічні науки.* 2020. Вип. 1. С. 29-36.
39. Ковальчук Т.М., Вергун А.І. Аналіз фінансового стану підприємств за видами економічної діяльності. *Вісник ХДУ Серія Економічні науки.* 2020. №38. С. 96-99. URL: <http://surl.li/aryec>
40. Кодекс України з процедур банкрутства: Закон України від 18 жовт. 2018 р. №2597-VIII. URL: <http://surl.li/aqvux>
41. Кондратенко Н.О., Великих К.О. Фінансовий аналіз : конспект лекцій для студ. бакалавріату усіх форм навчання спец. 281 «Публічне управління та адміністрування». Харків : ХНУМГ ім. Бекетова, 2020. 166 с.

42. Корецька С.О., Познаховський В.А., Карпан Т.С. Аналіз виробничо-економічної діяльності автотранспортного підприємства: навч. посіб. Рівне: НУВГП, 2013. 158 с.
43. Костюк В.О. Методика аналітичного моделювання і факторного аналізу продуктивності виробничого устаткування. *Комунальне господарство міст. Серія : Економічні науки*. 2020. Т. 5. С. 96-102. URL: <http://surl.li/aruov>
44. Кравченко М.В., Ященко В.В. Методичні підходи та теоретичні аспекти обліково-аналітичного забезпечення системи фінансово-економічної безпеки. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Економіка і менеджмент*. 2019. Вип. 35. С. 67-72. URL: <http://surl.li/aruos>
45. Кремень О.І., Мосійчук Р.Л., Кремень В.М. Комплексний аналіз ефективності управління активами підприємства. *Бізнес Інформ*. 2019. № 8. С. 202-210.
46. Кривов'язюк І.В. Економічна діагностика: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2013. 456 с.
47. Кубіній Н. Ю., Данайканич О.В., Кубіній В.В. Методичні аспекти аналізу доходу підприємства. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія : Економіка*. 2020. Вип. 1. С. 97-102.
48. Купалова Г.І., Мурована Т.О. Теорія економічного аналізу : практикум. Київ: «Освіта України», 2014. 640 с.
49. Лесюк А.С. Комплексний аналіз фінансового стану та прогнозування ймовірності банкрутства сільськогосподарських підприємств: дис. на здоб. наук. ступ. д-ра філос. зі спец. 051 «Економіка». Полтава: ПДАА, 2021. 392 с.
50. Лисенко А.М. Складові елементи методики аналізу фінансової звітності малого підприємства. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського. Серія : Економіка і управління*. 2020. Т. 31(70), № 4(2). С. 119-125. URL: <http://surl.li/arupa>
51. Ляліна Н.С., Чавикіна О.В. Аналіз інвестиційної діяльності у сільському господарстві України та визначення напрямів її активізації. *Причорноморські економічні студії*. 2020. Вип. 52(2). С. 23-28.
52. Мазур Н.А., Семенець І.В., Лопашук І.А. Економіка торговельного підприємства : навч. посібник.. Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2020. 192 с.
53. Малярець Л. М., Гринько П.О. Аналітичне забезпечення аналізу ефективності експортно-імпоротної діяльності підприємства. *Проблеми економіки*. 2019. №1. С. 208-216
54. Мельниченко О.В. Роль економічного аналізу в оцінці фінансової безпеки підприємства. *Вісник ХНАУ. Серія : Економічні науки*. 2019. № 2. С. 26-31.
55. Мельник М. А. Сучасні аспекти аналізу організаційно-технічного рівня підприємства. *Вісник Східноукраїнського національного університету ім. Володимира Даля*. 2020. №2. С. 54-57.
56. Методика проведення поглибленого аналізу фінансово-господарського стану неплатоспроможних підприємств та організацій: затв. наказом Агентства з питань запобігання банкрутству підприємств та організацій від 27 черв. 1997 року №81. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0288-97#Text>
57. Методичні рекомендації щодо виявлення ознак неплатоспроможності підприємства та ознак дій з приховування банкрутства, фіктивного банкрутства чи доведення до банкрутства: затв. Наказом М-ва економіки України від 19 січ. 2006 року №14 (у ред. наказу М-ва економіки України від 26 жовт. 2010 року №1361). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0014665-06#Text>
58. Мішеніна Н.В., Мішеніна Г.А., Ярова І.Є, Економічний аналіз : навч. посіб. / Сум. держ. ун т. Суми, 2014. 305 с.
59. Міщук Г.Ю., Джигар Т.М., Шишкіна О.О. Економічний аналіз: навчальний посібник. Рівне: НУВГП, 2017. 156 с.
60. Мулик Т.О., Федоришина Л.І. Організація аналітичної роботи в сільськогосподарських підприємствах: навч. посіб. Київ: «Центр учбової літератури», 2020. 236 с.
61. Нікола С.О. Фінанси підприємств : навч. посіб. Одеса : Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова, 2020. 206 с.
62. Обліково-аналітичне і організаційно-правове забезпечення діяльності аграрних підприємств: монографія / Р.Ф. Бруханський, М.К. Пархомець, П.Р. Пуцентейло [та ін.]. Тернопіль: Крок, 2015. 300 с.

63. Оболенцева Л.В., Давидов Є.О. Методичні підходи до аналізу і вимірювання економічної результативності діяльності підприємств. *Комунальне господарство міст. Серія : Економічні науки*. 2023. Т.2. С. 14-18.
64. Олійник Т.Г., Мельник І.О., Горобченко О.А. Економіка аграрного виробництва : курс лекцій. Миколаїв : МНАУ, 2019. 105 с.
65. Організація та управління пасажирськими перевезеннями: підручник / Маруніч В.С., Шморгун Л.Г. та ін.; за ред. доц. В.С. Маруніч, проф. Л.Г. Шморгуна. Київ: Міленіум, 2017. 528 с.
66. Основи економічного аналізу : навч.-метод. посібник / В.М. Микитюк, Т.М. Паламарчук, О.П. Русак [та ін.]; за ред. В. М. Микитюка. Житомир: Рута, 2018. 440 с.
67. Отенко В.І., Іванієнко В.В., Азаренков Г.Ф. Теорія економічного аналізу: навчальний посібник. Харків: ВД «ШЖЕК», 2015. 344 с.
68. Павелко О.В. Факторний аналіз фінансових результатів діяльності будівельних підприємств: методика та особливості проведення. *Вісник Національного університету водного господарства та природокористування. Економічні науки*. 2020. Вип. 1. С. 168-187. URL: <http://surl.li/aryfd>
69. Павелко О.В. Функції та принципи економічного аналізу фінансових результатів будівельних підприємств як інструменти забезпечення якості аналізу. *Вісник Національного університету водного господарства та природокористування. Економічні науки*. 2019. Вип. 4. С. 182-199. URL: <http://surl.li/aryfa>
70. Павлік І. Модель організації економічного аналізу в обліково-аналітичній системі суб'єкта господарювання аграрного сектору економіки. *Економічний аналіз*. 2020. Т. 30, № 1(2). С. 108-117. URL: <http://surl.li/aryeg>
71. Паршин Ю.І., Паршина О.А. Основи економічного аналізу: навч. посіб. Дніпро: «ФОП Дробязко С.І.», 2020. 180 с.
72. Пацела О.І. Аналіз господарської діяльності: навчальний посібник. Львів: ЛДУВС, 2014. 337 с.
73. Петрига О. М., Яворська Т.І., Прус Ю.О. Економіка аграрного підприємства: навч. посіб.; за ред. О.М. Петриги, Т.І. Яворської. Мелітополь: Вид-во Мелітопольська типографія «Люкс», 2016. 498 с.
74. Петрович І.М., Прокопишин-Рашкевич Л.М. Економіка та фінанси підприємства: підручник. Львів, 2014. 408 с.
75. Пивавар І.В. Удосконалення методології оцінки й аналізу рівня економічної безпеки підприємства. *Бізнес-Інформ*. 2019. №1. С. 184-191. URL: <http://surl.li/aruon>
76. Полінкевич О.М., Волинець І.Г. Обґрунтування господарських рішень та оцінювання ризиків : навч. посіб. Луцьк : ВежаДрук, 2018. 336 с.
77. Положення про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями: затв. Постановою Правління НБУ від 30 черв. 2016 р. №351. URL: <http://surl.li/aqwab>
78. Посилкіна О.В., Козирева О.В., Деренська Я.М. Аналіз діяльності підприємства: навч. посіб.. Харків: Вид-во НФаУ, 2019. 398 с.
79. Пріб К.А., Патица Н.І. Діагностика в системі управління: навч. посіб. Київ: «Центр учбової літератури», 2016. 432 с.
80. Рябоволик Т.Ф., Андрощук І.О., Пітел Н.С. Показники аналізу та оцінки фінансової складової економічної безпеки підприємств. *Ефективна економіка*. 2022. №9. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2022_9_26
81. Савицька О. М, Салабай В.О. Ефективність діяльності та управління підприємством: особливості використання теорії, методології та результативності аналітичних досліджень. *Ефективна економіка*. 2019. № 6. URL: <http://surl.li/aruop>
82. Скрипник В.В., Белялов Т.Е., Коваленко М.В. Моделювання комплексного оцінювання системи управління фінансовою діяльністю агропідприємств. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2022. №12. С. 41-48.
83. Смачило В.В., Шуміло О.С., Халіна В.Ю. Аналіз стану персоналу в сфері будівництва. *Інфраструктура ринку*. 2020. Вип. 41. С. 150-156.
84. Суліма Н.М., Степасюк Л.М., Величко О.В. Економіка і фінанси підприємства: підручник. Київ: «ЦП «КОМПРИНТ»», 2015. 466 с.
85. Талах В. І., Талах Т.А. Сутність і значення порівняльного аналізу підприємницької діяльності підприємств. *Економічний форум*. 2020. №2. С. 98-105.

86. Талах Т. А., Бондарук Х.В., Хилько О.В. Напрями удосконалення методики аналізу ефективності використання активів підприємства. *Економічні науки. Серія : Регіональна економіка*. 2020. Вип. 17. С. 213-224. URL: <http://surl.li/aruoz>
87. Ткаченко А.М., Гончарук П.А. Інформаційне забезпечення аналізу господарської діяльності підприємства. *Науковий вісник [Буковинського державного фінансово-економічного університету]. Економічні науки*. 2014. Вип. 26. С. 383-389.
88. Тринька Л.Я., Липчанська О.В. Економічний аналіз : навч.-метод. посіб. Київ: Алерта, 2013. 567 с.
89. Тютюнник Ю. М., Дорогань-Писаренко Л.О., Тютюнник С.В. Фінансовий аналіз : навч. посіб. Полтава: Видавництво ПП «Астроя», 2020. 434 с.
90. Фінансовий аналіз: навчальний посібник / І.О. Школьник, І.М. Боярко, О.В. Дейнека та ін.; за заг. ред. Школьник І.О. Київ: «Центр учбової літератури», 2016. 368 с.
91. Цюцяк І.Л., Цюцяк А.Л. Факторний аналіз рентабельності власного капіталу: сутність та методика проведення. *Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту. Економічні науки*. 2020. Вип. 1-2. С. 238-249. URL: <http://surl.li/aruox>
92. Чорна М.В., Кушнір Т.Б., Михайлова О.В. Економіка торгівлі: навч.-метод. посіб. Харків: ХДУХТ, 2015. 221 с.
93. Шкроміда В.В., Василюк М.М., Гнатюк Т.М. Економічний аналіз діяльності суб'єктів господарювання: посібник. Івано-Франківськ: Видавець Кушнір Г. М., 2016. 219 с.
94. A Guide to the Business Analysis Body of Knowledge. Version 2.0. By IIBA, International Institute of Business Analysis IIBA, International Institute of Business Analysis. Cengage AU: Business & Economics, 2009. 272 p. URL: <http://surl.li/aruzo>
95. Krishna G. Palepu, Paul M. Healy, Sue Wright, Michael Bradbury, Jeff Coulton (2020). *Business Analysis and Valuation: Using Financial Statements*. 3-rd edition. Cengage AU: Business & Economics. 384 p. URL: <http://surl.li/aruul>

ЗМІСТ

ВСТУП	3
Тема 1. ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ ТОРГОВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ	4
Тема 2. ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ БУДІВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ	8
Тема 3. ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ АВТОТРАНСПОРТНИХ ПІДПРИЄМСТВ	12
Тема 4. ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ	16
Тема 5. ОСОБЛИВОСТІ АНАЛІЗУ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВ ЗА ВИДАМИ ДІЯЛЬНОСТІ	21
Тема 6. КОМПЛЕКСНЕ ОЦІНЮВАННЯ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА ТА ДІАГНОСТИКА ЙМОВІРНОСТІ ЙОГО БАНКРУТСТВА	26
РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА	29